

Joanna Kenc

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Legnicy

POLITYKA SPÓJNOŚCI NA POZIOMIE LOKALNYM – DOŚWIADCZENIA WIELKIEJ BRYTANII

1. Wstęp

W świetle postępującego procesu integracji europejskiej bardzo często celem analiz naukowych są występujące różnice w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego między poszczególnymi krajami członkowskimi Unii Europejskiej. Dotyczy to zwłaszcza różnic między krajami, które zostały przyjęte do Wspólnoty w maju 2004 r. a krajami „piętnastki” oraz konieczności minimalizacji tych dysproporcji. Stosunkowo rzadko podejmowana jest natomiast problematyka dotycząca programów wprowadzanych przez poszczególne państwa członkowskie, mających na celu zmniejszenie zróżnicowań regionalnych występujących wewnątrz tych krajów. Ponieważ Wielka Brytania jest jednym z państw, obok Francji, Finlandii i Włoch, w których obserwuje się największą różnicę „między najbogatszym a najuboższym regionem identyfikowanym wartością PKB przypadającą na 1 mieszkańca regionu” [Strahl 2005, s. 23], autorka postanowiła przeanalizować jeden z programów wprowadzonych przez rząd Wielkiej Brytanii, który ma na celu zmniejszenie występujących dysproporcji w rozwoju społeczno-gospodarczym poszczególnych obszarów Zjednoczonego Królestwa. Program Neighbourhood Renewal postanowiono zrealizować w latach 2001-2008 i wiąże się on z przeznaczeniem środków finansowych w ramach funduszu Neighbourhood Renewal do 88 dystryktów, stanowiących 10% najbardziej zacofanych obszarów w kraju [*Policy Focus...* 2002, s. 2].

2. Zmiany w polityce regionalnej Wielkiej Brytanii

Polityka regionalna Wielkiej Brytanii była ważnym narzędziem brytyjskiej strategii rozwoju przemysłu w latach 60. i 70. XX wieku. Analizując wszystkie wydatki publiczne z końca lat 70., łatwo zauważyć, że w Zjednoczonym Królestwie przeznaczano na politykę regionalną prawie dwa razy więcej wydatków niż w większości pozostałych krajów członkowskich Unii Europejskiej. Koncentrowano się wówczas na dywersyfikacji działalności gospodarczej w regionach peryferyjnych, takich jak:

Szkocja, Walia, Północna Anglia oraz Irlandia Północna, w których przemysł tekstylny, wydobywczy, maszynowy oraz metalurgiczny przeżywały recesję [Bradford, Stone 1998, s. 171].

Rząd, stosując różne zachęty inwestycyjne (subsydia, ulgi podatkowe), próbował nakłonić potencjalnych inwestorów do ulokowania swojej działalności gospodarczej w regionach peryferyjnych. Prowadzona wówczas polityka regionalna była jednak często krytykowana. Zarzucano jej m.in., że nie określa preferowanych rodzajów działalności, w wyniku czego przedsiębiorcy rozpoczynający działalność w tych regionach i tak ulokowaliby tam swoje firmy, nawet gdyby nie uzyskali wsparcia finansowego ze strony państwa. Poza tym stwarzane miejsca pracy były zdecydowanie zbyt kosztowne [Bradford, Stone 1998, s. 171].

W 1980 r. przeprowadzona została reforma polityki regionalnej. Budżet jej został wręcz drastycznie obniżony do poziomu 1/6 budżetu, który polityka ta miała do dyspozycji w latach 70. Nacisk położono tym razem na przyciągnięcie zagranicznych inwestycji oraz pomoc dla sektora małych i średnich przedsiębiorstw. Zmniejszono również obszar, który miał prawo ubiegać się o dotacje ze strony państwa. Z wyjątkiem Irlandii Północnej, dla której państwo posiada specjalne środki, cała polityka regionalna skoncentrowała się na subregionach, głównie na części północnej, zachodniej oraz nierozwiniętych regionach Szkocji. Większość tych obszarów nie kwalifikuje się do uzyskania pełnego zakresu pomocy ze strony państwa, chociaż zakwalifikowałyby się do uzyskania pomocy z Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego [Bradford, Stone 1998, s. 172].

Reforma polityki regionalnej miała doprowadzić do zwiększenia jej efektywności, doprowadziła natomiast przede wszystkim do utrwalenia podziału występującego w tym kraju od dłuższego już czasu. Jedną bowiem z cech charakterystycznych rozwoju ekonomicznego Wielkiej Brytanii w okresie powojennym był utrzymujący się wciąż podział kraju na tzw. północ i południe. Zyski, wzrost zatrudnienia, możliwości uzyskania tegoż zatrudnienia czy nawet wydatki na kształcenie były znacznie niższe w słabo prosperujących regionach w północnej i zachodniej części kraju niż na przeżywającym intensywny rozwój południu. Taki schemat nierównomiernego rozwoju uzmysłowił rządowi brytyjskiemu występowanie poważnych problemów. W dodatku poza oczywistymi trudnościami, z którymi borykały się regiony gorzej prosperujące, również południowo-wschodnia część kraju doznawała trudności będących efektem postępującego boomu rozwojowego. Na przykład gwałtownie rosnące ceny domów działały zdecydowanie odstraszająco na imigrację do południowej części Anglii z regionów „zacofanych”. W pewnym sensie sytuacja ta doprowadziła również do ograniczenia tzw. *social services* – czyli usług świadczonych przez pielęgniarki, nauczycieli oraz ludzi reprezentujących pozostałe zawody tzw. sektora publicznego. Wzrosły koszty zatrudnienia, ludzie zaczęli wyceniać wartość swojej pracy na podstawie zachodzących zmian na rynkach nieruchomości i w efekcie zaczęli odczuwać potrzebę podwyższenia pensji, aby móc sprostać wysokim kosztom utrzymania [Bradford, Stone 1998, s. 332].

Koszty nierównomiernego rozwoju regionalnego miały również wymiar krajowy. Trudniej było doprowadzić do stabilizacji makroekonomicznej w momencie występowania z jednej strony niedoboru siły roboczej i nacisków inflacyjnych na południu kraju, a z drugiej strony wysokiego bezrobocia w tzw. peryferyjnych regionach. Rząd został wówczas zmuszony do prowadzenia polityki deflacyjnej, pomimo występującego trwałego i znacznego bezrobocia oraz niewykorzystania zasobów słabszych regionów [Scott 2004, s. 333].

3. Analiza różnicowań regionalnych

Wielka Brytania dzieli się na 4 regiony: Irlandię Północną, która zachowuje największą odrębność polityczną i instytucjonalną, Szkocję, Walię oraz Anglię. W Anglii z kolei wyróżnia się 9 regionów rządowych: North East, North West, Yorkshire and the Humber, East Midlands, West Midlands, London, East of England, South East i South West, które z kolei dzielą się na hrabstwa, następnie na dystrykty i wreszcie na wspólnoty lokalne [Pietrzyk 2006, s. 73; Głębicka, Grewiński 2005, s. 227-228].

Należy podkreślić, jak ważne są różnicowania regionalne oraz ich wpływ na codzienne życie przeciętnych obywateli. Po analizie występujących różnic w wielkości produktu krajowego brutto *per capita* w poszczególnych regionach, a następnie porównaniu ich z trzema wskaźnikami odzwierciedlającymi poziom stopy życiowej obywateli można wysnuć pewne wnioski.

Pierwszy z branych pod uwagę wskaźników – współczynnik umieralności znacznie różni się w poszczególnych regionach Wielkiej Brytanii, nawet po dokonaniu odpowiednich modyfikacji w odniesieniu do struktury wiekowej społeczeństwa danego obszaru. Na przykład w regionach południa (East of England i South-East), uznawanych za jedne z najlepiej rozwiniętych, współczynnik umieralności jest znacznie niższy od przeciętnej, podczas gdy w regionach, w których PKB *per capita* jest niższy od średniej krajowej o kilka procent, współczynnik umieralności jest wyższy od przeciętnej [Scott 2004, s. 340-341].

Drugim wskaźnikiem jest odsetek ludzi reprezentujących zawody, do wykonywania których niezbędne jest średnie wykształcenie. Według danych z 2001 r. przedstawicieli tzw. technicznych zawodów jest zdecydowanie zbyt wielu w południowo-wschodniej Anglii (o ok. 16%), natomiast na północy występuje niedobór osób wykształconych w tych kierunkach i wynosi on ok. 14% [Scott 2004, s. 341].

Znaczne różnicowanie regionalne, szczególnie związane z długotrwałym bezrobociem oraz ilością i wielkością przydzielanych zasiłków chorobowych, sugeruje, że problemy regionalne najbardziej odczuwane są przez grupę ludzi o najniższych dochodach. Kolejnym etapem badania było zweryfikowanie zarobków ludności w poszczególnych regionach. Okazało się, że średnia tygodniowa płaca brutto w południowo-wschodnich regionach jest o ok. 15% wyższa od średniej krajowej, natomiast na północy kraju jest ona o ok. 10% niższa od tej średniej. Potwierdziło to fakt,

że zróżnicowania regionalne tylko powiększają ogół trudności, z którymi muszą sobie poradzić najbiedniejsi obywatele Wielkiej Brytanii [Scott 2004, s. 342-343].

4. Realizacja programu zaproponowanego przez rząd

W styczniu 2001 r. opublikowano plan działania rządu brytyjskiego, który zobowiązał się poprawić poziom życia obywateli w ciągu 10 do 20 lat. Uznano za priorytet, że miejsce wychowania obywateli nie powinno przesądzać o możliwościach osiągania przez nich późniejszych sukcesów w życiu. W tym celu została stworzona Narodowa Strategia Odnowy Sąsiedztwa (The National Strategy for Neighbourhood Renewal), której podstawowym celem jest zmniejszenie istniejących dysproporcji między najbiedniejszymi obszarami a resztą kraju [*Policy Focus...* 2002, s. 2].

Celem programu Neighbourhood Renewal jest stworzenie lokalnych programów współpracy obejmujących jak największą liczbę sektorów – chodzi głównie o współpracę władzy lokalnej z mieszkańcami, najbardziej liczącymi się ośrodkami szkolnymi, policją, służbą zdrowia itp. W wyniku tej współpracy mieszkańcy określonych dzielnic sami mają wpływać na kształt swojego otoczenia, a nie tylko wskazywać na to, co ich zdaniem powinno być w nim zmienione. W tym celu wielokrotnie przeprowadza się wśród ludności ankiety, których celem jest m.in. identyfikacja priorytetowych działań.

We wspomnianej strategii rząd brytyjski postanowił wyznaczyć dające się zaakceptować standardy życia w biednych regionach kraju. Program Neighbourhood Renewal jest odpowiedzią na systematyczny spadek poziomu życia doświadczany przez mieszkańców najbiedniejszych obszarów. Można się pokusić o stwierdzenie, że przez ostatnie 20 lat samoczynnie tworzyły się strefy ubóstwa obejmujące tylko pewne obszary, co z roku na rok stawało się coraz bardziej widocznym powodem postępującego wykluczenia społecznego. Porównując te obszary z resztą kraju, trudno nie zauważyć, że w wielu z nich współczynnik umieralności jest o 30% wyższy, o blisko 25% więcej jest tam ludzi bardzo słabo wykształconych, czasem nieumiejących czytać i pisać, stopa bezrobocia jest tam sześć razy wyższa, a przestępczość jest co najmniej trzy razy bardziej nasiloną niż na innych obszarach kraju [*National Strategy...* 2000, s. 7-8]. Są to obszary o zdecydowanie złej reputacji. Istnieje więc duże zagrożenie, że właściciele różnego rodzaju sklepów i inni pracodawcy zechcą opuścić zagrożony region, jeżeli tylko warunki im na to pozwolą. Mogłoby to w efekcie doprowadzić do zwiększenia przestępczości, wandalizmu, handlu narkotykami, a więc do marginalizacji obszarów wciąż zamieszkałych przez przeciętnych ludzi.

W opinii wielu osób podczas kolejnych rządów w Zjednoczonym Królestwie podjęte zostały wszelkie możliwe starania, aby powstrzymać tę niepożądaną falę zmian. Jednak opublikowane przez niezależne jednostki raporty wskazują, iż reakcja państwa na pogłębiające i uwidaczniające się problemy często była słaba i mało efektywna. Zarzuca się władzom, że wprowadzane wcześniej programy były wręcz

nieprzemyślane, a przede wszystkim krótkoterminowe i obejmujące swoim zasięgiem zbyt mały obszar. Nie interweniowano nawet w sytuacjach, gdy wprowadzane rozwiązania okazywały się, po raz kolejny, nieskuteczne. Przyczyną popełnianych błędów był brak zrozumienia przyczyn pogarszania się kondycji poszczególnych regionów, obniżania się w nich poziomu życia i brak pomysłów na to, aby tę tendencję powstrzymać. Niewiedza wynikała z kolei z braku analiz przeprowadzonych w odpowiednim czasie, czego efektem było zupełne pominięcie ważnych kwestii, jak np. ekonomicznego odosobnienia obszarów, braku jasnej strategii działania czy też wspólnie podejmowanych działań na szczeblu lokalnym, regionalnym i krajowym [*National Strategy...* 2000, s. 7].

Rząd sprawujący władzę w latach 90. już wówczas zaczynał wprowadzać programy, które miały się przyczynić do poprawy warunków życia obywateli, zwłaszcza w najbiedniejszych regionach. Widoczne od 1997 r. efekty działalności rządu zachęcały do wprowadzenia ogólnokrajowego programu, który swoim zasięgiem objąłby znacznie większy obszar. Od 1997 do 2000 r. utworzono 800 tys. nowych miejsc pracy, poziom bezrobocia wśród młodych ludzi spadł o połowę odkąd wprowadzono program New Deal, który zajmował się głównie tą właśnie kwestią, przestępczość spadła w tym okresie o 7%, a częstotliwość włamań do domów zmniejszyła się wówczas o 25%. W ten właśnie sposób narodził się pomysł wprowadzenia wspomnianej już Narodowej Strategii Odnowy Sąsiedztwa [*National Strategy...* 2000, s. 8].

Pomoc w ramach tego programu postanowiono skierować do 88 dystryktów, stanowiących 10% najbardziej zacofanych obszarów w kraju, które zamieszkuje 40% ludności angielskiej i 70% ludności reprezentującej mniejszości etnicznej [*Policy Focus...* 2002, s. 2]. Dystrykty te wybrano na podstawie tzw. indeksów ubóstwa 2000 (Indices of Deprivation 2000). Powyższe indeksy tworzone są na podstawie analizy szeregu zmiennych, w związku z czym rząd zdecydował, że dystrykty, które pojawiają się na liście 50 najbardziej „upośledzonych” co najmniej sześć razy (czyli przy analizie co najmniej sześciu zmiennych są uważane za „upośledzone”), będą mogły otrzymać środki finansowe z funduszu Neighbourhood Renewal. Zmienne, które przede wszystkim wzięto pod uwagę, to: dochód, zatrudnienie, stopień inwalidztwa, wykształcenie, warunki mieszkaniowe i dostęp do usług [*Places, People...* 2002, s. 10-11].

Aby wesprzeć projekty realizowane w ramach Narodowej Strategii Odnowy Sąsiedztwa, rząd postanowił wprowadzić kilka zmian. Wśród nich można wymienić następujące [*Neighbourhood Renewal...* 2003, s. 1-2]:

- stworzenie przy gabinecie premiera specjalnej jednostki tzw. Neighbourhood Renewal Unit, która byłaby odpowiedzialna za wdrażanie strategii i jej nadzorowanie;
- przypisanie nowej, szerszej roli regionalnym biurom rządowym (*government offices*), aby mogły wspierać realizację priorytetowych celów w zarządzanych przez nie regionach w ramach programu Neighbourhood Renewal;

- zwrócenie szczególnej uwagi na problemy mniejszości etnicznych, a szczególnie czarnoskórych mieszkańców Anglii i Walii;
- podjęcie wszelkich starań mających na celu zmniejszenie biurokracji;
- upowszechnianie raportów statystycznych, które pomagałyby monitorować zmiany zachodzące w regionach;
- formułowanie szczegółowych celów dotyczących podniesienia poziomu życia ludzi mieszkających w konkretnych dzielnicach, przede wszystkim po to, aby uwzględniały one ich realia i były możliwe do osiągnięcia.

Fundusz Neighbourhood Renewal, który jest głównym źródłem finansowania programu, został utworzony przez rząd, aby przez 3 lata (od kwietnia 2001 r. do marca 2004 r.) finansować realizowane programy „odnowy sąsiedztwa”. Według pierwotnego planu rząd brytyjski postanowił przekazać do dyspozycji najbiedniejszych regionów 800 mln funtów, z czego 100 mln w okresie 2001-2002, dalsze 300 mln w latach 2002-2003 i 400 mln w latach 2003-2004 [*A New Commitment...* 2001, s. 48-49].

Aby wdrażanie strategii było bardziej efektywne, w każdym z 88 wyróżnionych obszarów powołano specjalny organ – Lokalne Partnerstwo Strategiczne (Local Strategic Partnership), który stanowi centrum decyzyjne. Właśnie tam podejmowane są priorytetowe decyzje odnośnie do kierunków rozdysponowania funduszu NRF. Organ ten koordynuje bowiem wydatki władz lokalnych na określone cele. Każdy z LSP posiada własną strategię lokalną (Local Neighbourhood Renewal Strategy), która stanowi podstawę jego działalności [*A New Commitment...* 2001, s. 28].

W styczniu 2002 r. wicepremier przeprowadził dyskusję na temat „Postcode Poverty” i na zakończenie stwierdził, że to jest fakt nie do zaakceptowania, żeby najbiedniejsza część społeczeństwa była z góry skazana na uczęszczanie do najgorszych szkół, żeby wśród nich było największe bezrobocie, żeby byli obsługiwani przez najsłabiej rozwinięty i najmniej przyjazny transport publiczny, żeby w regionach, gdzie najwięcej ludzi choruje, były tak długie listy pacjentów, aby nie można było szybko skonsultować się z lekarzem, czy też aby wskaźniki kradzieży i rozbojów były najwyższe w miejscach zamieszkałych przez najbiedniejsze warstwy. Podstawową zasadą strategii, jak podkreślił premier, jest stworzenie równych i sprawiedliwych warunków życia dla wszystkich, bez względu na to, skąd pochodzą, kim są i gdzie mieszkają [*Neighbourhood Renewal...* 2003, s. 2].

Łącznie w Anglii, wewnątrz tych wspomnianych wcześniej 88 dystryktów, wyodrębniono 8414 dzielnic, wspólnot lokalnych i mniejszych miejscowości, do których adresuje się środki finansowe. Siedem takich dystryktów należy do regionu East Midlands, którego funkcjonowanie w przeszłości opierało się głównie na przemyśle wydobywczym (już ponad 10 lat temu zamknięto tam ostatnią kopalnię). Do siedmiu szczególnie „opóźnionych” dystryktów w tym regionie należą: Ashfield, Bolsover, Derby, Leicester, Lincoln, Mansfield i Nottingham. Mansfield plasuje się na ostatnim, siódmym miejscu, jeżeli chodzi o poziom przestępczości czy sam tylko ogólny poziom życia obywateli [*What's what...* 2004, s. 7].

Chociaż według pierwotnego planu rząd brytyjski miał przekazywać środki finansowe na rozwój najbardziej „zacończonych” obszarów do kwietnia 2004 r., to ogłoszono jednak, że w większości wyróżnionych obszarów (w tym także w Mansfield) widoczne są postępy w realizacji założeń opublikowanej Narodowej Strategii i z tego powodu będą one otrzymywać finansowe wsparcie jeszcze przez kolejne lata [*Neighbourhood Renewal... 2003*, s. 3].

W okresie 2001-2008 rząd brytyjski ulokuje w Mansfield ponad 14 mln funtów, które mają być przeznaczone głównie na redukcję przestępczości, ochronę środowiska oraz edukację lokalnej społeczności. Z czasem do tych priorytetów dołączono zmniejszenie bezrobocia oraz problemów zdrowotnych, na które obecnie przeznaczają się znacznie więcej środków. W ciągu trzech pierwszych lat do Mansfield trafiło 5 mln funtów spośród 900 mln, które rząd przeznaczył dla wszystkich 88 obszarów na ten początkowy okres. Środki z NRF postanowiono skierować w sumie do 9 najbardziej potrzebujących dzielnic Mansfield (ewentualnie małych miejscowości podmiejskich). Pięć pierwszych zaczęto wspierać już na przełomie 2001 i 2002 r., natomiast cztery kolejne od roku 2004. Mansfield Area Strategic Partnership (MASP), czyli odpowiednik Lokalnego Partnerstwa Strategicznego dla dystryktu Mansfield, koordynuje wydatki skierowane do tych dzielnic i na bieżąco monitoruje, czy dokonały się istotne zmiany na lepsze [*Mansfield Neighbourhood... 2006*, s. 3-4].

5. Monitorowanie efektów wprowadzenia programu Neighbourhood Renewal

Mieszkańcy „nierozwiniętych” obszarów wielokrotnie już brali czynny udział w przedsięwzięciach mających na celu poprawę sytuacji w ich otoczeniu i mieli w związku z tym istotny wpływ na podejmowane przez władze decyzje. Aby sprawdzić efektywność działań finansowanych przez NRF, postanowiono przeprowadzić ankiety wśród miejscowej ludności w październiku i listopadzie 2005 r. Celem ankiety było określenie stopnia, w jakim miejscowa społeczność jest świadoma istnienia funduszu NRF, który może poprawić warunki życia oraz ustalenie, czy zauważalne są pozytywne zmiany w najbliższym dla ankietowanych otoczeniu i jakie jest ich zdanie na ten temat. Duże znaczenie miały odpowiedzi na pytanie: czy zdaniem ankietowanych ogólna sytuacja w ich miejscu zamieszkania w ciągu ostatnich 4 lat uległa pogorszeniu, polepszeniu, czy może nie uległa zmianie. Wśród ocenianych dziedzin znalazły się przede wszystkim: przestępczość, bezpieczeństwo obywateli, dodatkowe zajęcia dla dzieci i młodzieży, zatrudnienie i dostępne szkolenia, warunki mieszkaniowe, służba zdrowia czy ogólny poziom życia. W związku z tym, iż rząd postanowił wydłużyć okres finansowania programu m.in. w regionie East Midlands, wspomniane ankiety postanowiono wykorzystać również do zidentyfikowania przedsięwzięć, które zdaniem mieszkańców powinny zostać podjęte w ich dzielnicach w najbliższym czasie. Ten sposób działania potwierdza ponownie fakt, że celem programu Neighbourhood Renewal jest współpraca z mieszkańcami, któ-

rzy mają mieć wpływ na odnowę własnego „sąsiedztwa” [*Mansfield Neighbourhood... 2006*, s. 53-54].

Wyniki przeprowadzonych ankiet były czasem dość zaskakujące, szczególnie gdy chodzi o kwestię najważniejszą, a mianowicie poziom wiedzy posiadanej przez ludzi na temat wprowadzonego programu Neighbourhood Renewal. Okazało się, że [*Mansfield Neighbourhood... 2006*, s. 82]:

- prawie połowa ankietowanych słyszała o rządowym programie, a także o funduszu NRF, który jest jego głównym źródłem finansowania;
- chociaż dla 10% osób ich warunki życia uległy pogorszeniu, to zdecydowana większość zauważyła ich poprawę w ciągu ostatnich 4 lat, a wśród nich 50% ankietowanych uważa, że ich sytuacja życiowa naprawdę znacznie się poprawiła;
- zdaniem 80% osób ogólna sytuacja w okolicach przez nich zamieszkałych nie uległa zmianie albo przynajmniej się nie pogorszyła;
- 64% ankietowanych uważa, że warunki do nauki zdecydowanie się polepszyły;
- 52% osób potwierdza, że warunki mieszkaniowe uległy polepszeniu;
- zdecydowanie mniej niż połowa uważa, że widoczny jest postęp w walce z przestępczością, a 19% ankietowanych oświadcza wręcz, że sytuacja pod tym względem uległa pogorszeniu;
- niewielka liczba osób postulowała, aby organizowane były zajęcia dla dzieci i młodzieży w ich wolnym czasie.

W przekroju ogólnokrajowym na tle pozostałych wybranych 87 najbiedniejszych dystryktów Mansfield znajdowało się na 29 miejscu w roku 2000, natomiast według raportu z 2006 r. pozycja miasta polepszyła się i znalazło się ono na 33 miejscu wśród najbiedniejszych i najbardziej niebezpiecznych miejscowości w kraju. Niestety, w porównaniu z sześcioma pozostałymi dystryktami regionu East Midlands otrzymującymi pomoc w ramach NRF Mansfield znajduje się wciąż na ostatnim, siódmym miejscu, chociaż zanotowano na jego obszarze redukcję przestępczości; znacznie zmniejszyła się liczba napaści i włamań, co poprawiło w pewnym stopniu poczucie bezpieczeństwa wśród lokalnej społeczności [*Mansfield Neighbourhood... 2006*, s. 38].

6. Zakończenie

Z danych ogólnokrajowego raportu podsumowującego 4-letni okres funkcjonowania programu Neighbourhood Renewal wynika, że poziom zatrudnienia w Wielkiej Brytanii w 2005 r. był najwyższy w historii tego kraju, w latach 2003-2004 częstotliwość włamań spadła o 45%, a inwestycje mieszkaniowe wzrosły od 1997 r. średnio o prawie 360 funtów na każdy dom. W przeciwieństwie do wcześniejszych rządowych inicjatyw tym razem społeczeństwo stało się „sercem” całego procesu i w ramach utworzonego projektu New Deal for Communities reprezentanci określonych obszarów współpracują ze sobą, wymieniając własne doświadczenia. Nadzieję

budzi również zmniejszona o połowę różnica w poziomie przestępczości między wybranymi 88 dystryktami a resztą kraju [*Making it Happen...* 2005, s. 8-16].

Chociaż dane narodowego spisu ludności z 2001 r. wskazywały, że istniejące dysproporcje w rozwoju regionów są wyższe niż w latach 70., to całkiem pozytywne wydają się być dotychczasowe efekty wprowadzonego w tym samym roku programu Neighbourhood Renewal.

Mimo że po wielu analizach rząd brytyjski uznał, iż NRF pozwolił zaistnieć nowatorskim pomysłom i rozwiązaniom, które na pewno nie zostałyby zweryfikowane w praktyce, gdyby nie środki otrzymane z funduszu, coraz częściej pojawia się jednak obawa, że po zaprzestaniu udzielania pomocy pod koniec 2008 r. postęp w kierunku polepszenia sytuacji w określonych regionach ulegnie nagle spowolnieniu. Chociaż w większości przypadków liczne projekty odniosły sukces, to dopiero przyszłość pokaże, jakie program ten wywoła ostatecznie skutki i jak wpłynie na rozwój poszczególnych dystryktów oraz całego regionu. Można się zastanowić nad wykorzystaniem brytyjskich doświadczeń w warunkach istniejących w Polsce, tym bardziej że dotychczasowe sukcesy programu zaproponowanego przez rząd brytyjski wskazują wręcz na konieczność dokonania odpowiedniej analizy w naszym kraju.

Literatura

- A New Commitment to Neighbourhood Renewal. National Strategy Action Plan*, Report by The Social Exclusion Unit, Cabinet Office 2001.
- Bradford P., Stone I., *The United Kingdom*, [w:] F. Somers (red.), *European Union Economies – a Comparative Study*, Addison Wesley Longman, New York 1998.
- Głąbicka K., Grewiński M., *Polityka spójności społeczno-gospodarczej Unii Europejskiej*, ELIPSA, Warszawa 2005.
- Making it Happen in Neighbourhoods. The National Strategy for Neighbourhood Renewal – Four Years on*, Office of The Deputy Prime Minister – Neighbourhood Renewal Unit 2005.
- Mansfield Neighbourhood Renewal Fund Programme – Evaluation Study. Final Report for Mansfield Area Strategic Partnership*, Chimera Consulting 2006.
- National Strategy for Neighbourhood Renewal: a Framework for Consultation*, Report by the Social Exclusion Unit, Cabinet Office 2000.
- Neighbourhood Renewal Fund Years 4 and 5. Area Comparisons and Selection*, Mansfield Area Strategic Partnership, Mansfield 2003.
- Pietrzyk I., *Polityka regionalna Unii Europejskiej i regiony w państwach członkowskich*, PWN, Warszawa 2006.
- Places, People, Prospects. Neighbourhood Renewal Unit – Annual Review 2001-2002*, Office of The Deputy Prime Minister – Neighbourhood Renewal Unit, 2002.
- Policy Focus – Neighbourhood Renewal*, Audit Commission, Publication CW print group, Essex 2002.
- Scott P., *Regional Development and Policy*, [w:] R. Floud, P. Johnson (red.), *The Cambridge Economic History of Modern Britain. Structural Change and Growth, 1939-2000*, Cambridge University Press, Cambridge 2004.

Strahl D., *Zróżnicowanie rozwoju regionalnego na poziomie NUTS-2 w krajach Unii Europejskiej*, [w:] R. Brol (red.), *Gospodarka lokalna i regionalna w teorii i praktyce*, AE, Wrocław 2005.
What's what at GOEM, Government Office for The East Midlands, Nottingham 2004.

COHESION POLICY AT THE LOCAL LEVEL – GREAT BRITAIN'S EXPERIENCE

Summary

The differences between countries in social and economic level of development appearing in the progressive process of the European Integration very often become the aim of scientific research. Diversities mainly apply to countries which joined the European Union in 2004 and the EU with 15 member states.

Great Britain is one of countries next to France, Finland and Italy where the difference between the richest and the poorest region is the most visible.

This article shows the analysis of British national programme introduced by government in 2001 which aim is to narrow the gap between deprived areas and the rest of the country. Neighbourhood Renewal Programme was originally addressed to 88 districts representing 10% of the most deprived areas in the country.